

Начерк термінології хемічної

владив

Др. Володимир Левицкий.

В твореню термінів хемічних треба узгляднити не лиш сторону языкову, але також і сторону мериторичну, се є треба звернути увагу на будову даної сполуки. Через се творять ся усякі трудношти; запобічи їм не така легка справа, бо через се або одна або друга сторона термінології хемічної може повести шкоду. З огляду однак на істоту даних сполук і на одноцільність самої термінології треба мериторичну сторону висунути на першій плян і послуговуватись подекуди термінами штучно утвореними. В тім начерку подаєм пробу термінології хемічної і то головню в часті хемії, що зовесь неорганічною; в хемії органічній термінологія не представляє великих трудноштів раз з огляду на більшу систематичність, а друге, що терміни є ту в малими вивятками чужі і можна їх лишити без зміни (пр. метан, кетони, естри, етери, глюкози, алькалоїди і т. п., а навіть і терміни зложені, як пр. трихлорометан, трифенілокарбіноль і т. д. можна оставити без зміни). Деякі знов терміни сеї хемії, що дадуть ся перекласти на руску мову (пр. углеводень, хлороуглеводень і т. д.), можна кожної хвилі утворити на основі термінів хемії неорганічної. Важнійші з тих термінів означені при відповідних елементах.

Для одноцільности термінології подаєм тут кілька основ, на яких треба єї оперти; основи ті приняла і затвердила секція мат. природ. лїк. Наук. Тов. ім. Шевченка.

Досить часто уживане слово „кислота“ заступити треба словом **квас**; аналогічно сполуки окисів металічних з водою назвати треба

засадами (нім. Base). Соли ділити треба на повні, де вже Н нема, **квасні і засадові**.

Групу OH, що характеризує засаду, рішила секція назвати „**водне-кисень**“; аналогічні групи, як NH₄ (амон), CH₃ (метиль), C₂H₅ (етиль) і т. п. називати ся муть **роднями** (sing. родень).

Як звісно, деякі елементи творять цілий ряд квасів і солей; кваси ті рішено означати так: кваси найвищі, де і O і H приходять в найбільшій кількості, означити треба прикметником, окінченим на **овий** (згл: евий), кваси вищі прикметником, окінченим на **авий**¹⁾. Аналогічно до того соли тих квасів дістануть окінчене **ан**, згл. **ин**.

Пр. HClO—квас підхльоровий; его соли MClO—підхльорини²⁾.

HClO₂—квас хльоровий; его соли MClO₂—хльорини.

HClO₃—квас хльоровий; его соли MClO₃—хльорани.

HClO₄—квас надхльоровий; его соли MClO₄—надхльорани.

Лиш квас H₂SO₄ можна назвати сїрковим або сїрчанним, а гіпотетичний квас H₂CO₃ квасом углевим або углянним.

Кваси без кисня означено через додаток **водень**; пр. HCl хльороводень, H₂S сїрководень. Соли тих квасів дістають окінчене **ан**; пр. FeS сїрчак желізовий, AgCl хльорак сїрбловий.

Сполуку металю з киснем називати треба **окисом** (дву=, три=, над=) або **кисняком**; сполуку окису з елементом, що за доданем води ставсь квасом, можна назвати або окисом або **безводним**. Де нема потреби робити подїлу на сполуки **ові** (ові) та **аві**, можна місто прикметника лишити genitivus відповідного елементу.

Пр. BaO окис бару або баровий, CO окис угля, але NO окис азотовий (а не азоту), Hg₂O окис ртутавий, HgO окис ртутовий (ртутний); PbO окис оловавий, PbO₂ окис олововий (оловяний); N₂O₃ безводник азотавий, CO₂ безводник угля або двоокис угля (углевий).

Квас N₃H назвем квасом **азотоводевим**; его соли є **азотами** пр. N₃Na азотак соду або содовий.

Елемент Ca назвати треба **вап**, Na **сод**, Al **глин**, Si **крем**.

Родень CN або Cy назвати треба **цианом**; его сполуки є пр. CNH циановодень (квас пруский), соли того квасу є **цианями** (пр. KCN = **цианяк** потасовий).

¹⁾ Такий сам подїл на сполуки „аві“ відносять ся до елементів, що творять два ряди солей і окисів.

²⁾ M означає тут і дальше металі.

Елементи ділимо на групи: хлориди (F, Cl, Br, I), киснеці (O, S, Se, Te), азотиди (N, P, As, Sb, Bi), вуглеціди (C, Si, Ti, Zr, Ce, Th), хроміди (Cr, Mo, W, U), ванадіди (V, Nb, Ta), оловніди (Ge, Sn, Pb), глиниди (B, Al, Ga, In, Tl) скандіди (Sc, Y, La, Yb), бериліди (Be, Mg, Zn, Cd, Hg), вапніди (Ca, Sr, Ba), мідніди (Cu, Ag, Au), потасніди (Li, Na, K, Rb, Cs), залізниди (Mn, Fe, Co, Ni) і п'ятиніди (Ru, Rh, Pd, Os, Ir, Pt).

По тих загальних увагах перейдім до поазбучного перегляду усіх елементів та їх важливіших сполук.

Азот (*Nitrogenium*) N.

амоніак NH_3 .

амон (родень) NH_4 .

хлорид амонієвий (сольмак)

NH_4Cl ; аналогічно сірчан,

азотан і т. д. амонієвий.

сірководень амонієвий NH_4SH .

трихлорид азотівий NCl_3 .

безводник підазотівий N_2O ; соли підазотини MNO .

окис азотівий NO .

двоокис азотівий NO_2 .

безводник азотівий N_2O_3 ; він дає

квас азотівий HNO_2 , якого

соли є азотини MNO_2 .

безводник азотівий N_2O_4 .

квас азотівий HNO_3 ; його соли азотани MNO_3 .

квас азотоводевий N_3H ; його соли азотани MN_3 .

гідроксид амонієвий H_3NO .

киснехлорид азотівий NOCl .

киснехлорид азотівий NO_2Cl .

вода королівська (aqua regis)

$\text{HNO}_3 + 3\text{HCl}$.

гідразин (двуамід) N_2H_4 .

сірчан азотівий N_2S_2 .

ціан CN (Cy).

ціановодень (квас пруский) HCN ;

его соли є ціаніди MCN , пр.

KCN ціанід потасовий.

сірководень ціановодень HCNS ; его соли є

сірководенціди MCNS , пр.

KCNS сірководенціди потасовий.

квас ціановий CONH ; его соли

ціанідани MNCO .

квас ціануровий $\text{C}_3\text{N}_3\text{O}_3\text{H}_3$; его

соли ціанурани пр. $\text{C}_3\text{N}_3\text{O}_3\text{M}_3$.

квас залізоціановий H_4FeCy_6 .

ціанід залізопотасовий

K_4FeCy_6 .

ціанід залізопотасовий

K_3FeCy_6 .

хлорид ціановий CNCl ; аналогічно бромід і йодид.

ціанід органічні (нітрилї

$\text{C}_n\text{H}_{2n+1}\text{C}\equiv\text{N}$).

хлорид ціановий $(\text{CNCl})_3$; аналогічно бромід.

сполуки нітрові (з групою NO_2 ; пр.

нітрометан $\text{CH}_3(\text{NO}_2)$, нітроу-

глеводень, нітроальдегід і т. п.).

сполуки нітрозові (сполуки ор-

ганічні з групою NO).

аміни (перворядні, другорядні,

треторядні, многократні, гі-

дроаміни (з групою OH і NH)),
іміни, амідн, амідокваси, амід-
дини і т. п.
мочник (карбамід) NH_2CONH_2 .
аніліна $\text{C}_6\text{H}_5\text{NH}_2$.
аніліди; пр. $\text{C}_6\text{H}_5\text{NH}(\text{COCH}_3)$.
сполуки азові, пр. двуазові, ги-
дрозазові (з групою N_2H_2),
оксизазові (з групою N_2O) і т. п.
азолі (друазолі, триазолі); пр.

$$\begin{array}{c} \text{CH} = \text{N} \\ | \\ \text{N} = \text{CH} \end{array} > \text{NH}$$
піридина $\text{C}_5\text{H}_5\text{N}$ і вї похідні
алькальйоїди.
білок (альбумін), протеїни, про-
теїди.
Антимон (*Stibium*) Sb.
триводень антимоновий SbH_3 .
безводник антимонавий Sb_2O_3 .
соли антимонаві (пр. хльорак
антимонавий SbCl_3).
безводник антимоновий Sb_2O_5 ;
до него належить квас анти-
моновий (метаантимоновий
 HSbO_3 і пироантимоновий
 $\text{H}_4\text{Sb}_2\text{O}_7$); вго соли антимо-
нани.
антимонїль (родень) SbO .
соли антимонїльові (з групою
 SbO); пр. хлорак антимонї-
льовий SbOCl .
трисірчак антимоновий Sb_2S_3 .
пятисірчак антимоновий Sb_2S_5 .
сіркоантимонани M_3SbS_4 .
Аргон A.
Арсен (*Arsenum*) As.
триводень арсеновий AsH_3 .
трихльорак арсеновий AsCl_3 .
безводник арсенавий (аршеник)
 As_2O_3 ; до него належить квас

арсенавий H_3AsO_3 , а вго соли
в арсеніни M_3AsO_3 .
безводник арсеновий As_2O_5 ; вго
квас арсеновий H_3AsO_4 (квас
ортоарсеновий; квас метаар-
сеновий в HAsO_3 , пироарсе-
новий $\text{H}_4\text{As}_2\text{O}_7$). Соли тих
квасів в орто-, мета-, пиро-
арсенани (M_3AsO_4 , MAsO_3 ,
 $\text{M}_4\text{As}_2\text{O}_7$).
два-, три-, пяти-сірчак арсено-
вий (As_2S_3 , As_2S_5 , As_2S_5).
сіркоарсеніни M_3AsS_3 .
сіркоарсенани M_3AsS_4 .
Бар (*Barium*) Ba.
окис бару (баровий) BaO .
надокис бару (баровий) BaO_2 .
воднекисень баровий $\text{Ba}(\text{OH})_2$.
хльорак бару (баровий) BaCl_2 .
сірчак бару (баровий) BaS .
сірчан бару (баровий) BaSO_4 .
углян бару (баровий) BaCO_3 .
азотан бару (баровий) $\text{Ba}(\text{NO}_3)_2$.
Бариль (*Beryllium*) Be.
окис берильовий (берилію) BeO .
хльорак, сірчан берильовий і т. п.
Бор (*Borium*) B.
триводень боровий BH_3 .
трифлюорак боровий BF_3 .
квас флюороборовий HBF_4 ; вго
соли флюороборани MBF_4 .
трихльорак боровий BCl_3 .
безводник боровий B_2O_3 ; тут
належить квас боровий H_3BO_3
і вго соли борани, далї квас
метаборовий HBO_2 (соли мета-
борани) і пироборовий $\text{H}_2\text{B}_4\text{O}_7$
(соли пироборани, пр. $\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7$
= пироборан содовий або
боракс).
азотак боровий BN .

сірчак боровий B_2S_3 .
 трихлорак боровий BCl_3 .
Бром (*Bromum*) Br.
 бромоводень HBr; его соли бромаки MBr.
 kwas підбромавий HBrO; его соли підбромини MBrO.
 kwas бромовий HBrO₃; его соли бромани MBrO₃.
 бромини MBrO₂.
 бромоформ CHBr₃.
 бромометан CH₃Br.
 бромак метилену CH₂Br₂.
Ванад (*Vanadium*) V.
 kwas ванадовий H₃VO₄; его соли ванадани.
Вап (*Calcium*) Ca.
 окис ваповий CaO.
 воднекисень ваповий Ca(OH)₂.
 флюорак ваповий CaF₂.
 хльорак, сірчан і т. п. ваповий (CaCl₂, CaSO₄ і т. п.).
 фосфоран триваповий Ca₃(PO₄)₂.
 фосфоран дваваповий CaHPO₄.
 углян ваповий CaCO₃.
Візмут (*Bismuthum*) Bi.
 окис візмутавий Bi₂O₃.
 соли візмутаві (пр. хльорак візмутавий BiCl₃).
 воднекисень метавізмутавий HBiO₂.
 безводник візмутавий Bi₂O₅.
 kwas візмутавий (мета-, орто-) HBiO₃ і H₄Bi₂O₇.
 сірчак, трисірчак візмутавий Bi₂S₂, Bi₂S₃.
 засадові соли візмутаві, пр. засадовий азотан візмутавий Bi(NO₃)(OH)₂.
Водень (*Hydrogenium*) H.

вода H₂O; вода окиснена (надокис водневий) H₂O₂.
Вольфрам (*Wolframium*) W.
 безводник вольфрамовий WO₃; его kwas вольфрамовий H₂WO₄, соли вольфрамани M₂WO₄.
Гель (*Helium*) He.
Глин (*Aluminium*) Al.
 флюорак глину (глиновий) AlF₃.
 хльорак глину (глиновий) AlCl₃.
 окис глину (глиновий) Al₂O₃.
 воднекисень глину (глиновий) Al(OH)₃.
 сірчан, сірчак і т. д. глиновий (Al₂(SO₄)₃, Al₂S₃ і т. д.).
 алуни, пр. звичайний (сірчан глинопотасовий) K₂SO₄ + Al₂(SO₄)₃ + 24H₂O.
 амоновий, содовий і т. п. кремани глину (глинові), пр. ортокляз, каолін і п. глинани пр. KAlO₂, NaAlO₂.
Гадолін (*Gadolinium*) Gd.
Галь (*Gallium*) Ga.
 хльорак гальовий (галю) GaCl₃.
Герман (*Germanium*) Ge.
 окис герману (германовий) GeO
 надокис герману (германовий) GeO₂.
 сірчак герману (германовий) GeS.
 дваісірчак герману (германовий) GeS₂.
 чотирихльорак герману (германовий) GeCl₄.
Ерб (*Erbium*) Er.
Желізо (*Ferrum*) Fe.
 окис желізавий FeO.
 окис желізовий Fe₂O₃.

безводник желізовий FeO_3 .
 надокис желізовий Fe_3O_4 .
 сірчан желізовий FeSO_4 .
 сірчан желізовий $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$.
 воднекисень желізовий $\text{Fe}(\text{OH})_2$.
 воднекисень желізовий $\text{Fe}(\text{OH})_3$.
 хльорак желізовий FeCl_2 .
 хльорак желізовий FeCl_3 .
 сірчак желізовий FeS .
 двусірчак желізовий FeS_2 .
Золото (*Aurum*) Au.
 окис золотавий Au_2O .
 окис золотовий Au_2O_3 .
 хльорак золотавий AuCl .
 хльорак золотовий AuCl_3 .
 сірчак золотовий Au_2S_3 .
 воднекисень золотовий $\text{Au}(\text{OH})_3$.
 золотани; пр. золотан потасо-
 вий KAuO_2 , сіркозолотан со-
 довий NaAuS_2 .
Йод (*Jodum*) J.
 йодоводень HJ; яго соли йо-
 даки (пр. йодак потасовий
 KJ).
 безводник йодовий J_2O_5 ; яго
 kwas йодовий HJO_3 , соли
 йодани MJO_3 .
 kwas підйодавий HJO; яго
 соли підйодини MJO.
 kwas надйодовий HJO_4 ; яго
 соли надйодани MJO_4 .
 йодометан (йодак метилю)
 CH_3J .
 двуйодометан CH_2J_2 .
 трийодометан (йодоформ) CHJ_3 .
 чотирйодометан CJ_4 .
Інд (*Indium*) In.
 хльорак інду (індовий) InCl_3 .
Ірид (*Iridium*) Ir.
Ітерб (*Ytterbium*) Yb.
Ітр (*Yttrium*) Y.

Кадм (*Cadmium*) Cd.
 окис кадмовий (кадму) CdO .
 воднекисень кадмовий $\text{Cd}(\text{OH})_2$.
 сірчак, хльорак, йодак, сірчан
 кадмовий і т. д.
Кисень (*Oxygenium*) O.
 озон O_3 .
Кобальт (*Cobaltum*) Co.
 окис кобальтавий CoO .
 надокис кобальтавий Co_3O_4 .
 сірчан кобальтавий CoSO_4 .
 воднекисень кобальтавий
 $\text{Co}(\text{OH})_2$.
 арсенан кобальтавий
 $\text{Co}_3(\text{AsO}_4)_2$.
 окис кобальтовий Co_2O_3 .
Крем (*Silicium*) Si.
 кремоводень (кремометан)
 SiH_4 .
 флюорак кремю (кремовий)
 SiF_4 .
 kwas флюорокремовий H_2SiF_6 ;
 яго соли флюорокремани
 M_2SiF_6 .
 хльорак кремовий SiCl_4 .
 двусірчак кремовий SiS_2 .
 безводник (надокис) кремовий
 SiO_2 .
 kwasи кремові: ортокремовий
 H_4SiO_4 (соли ортокремани
 M_4SiO_4), метакремовий
 H_2SiO_3 (соли метакремани
 M_2SiO_3).
 много-кремани, пр. $\text{Mg}_3\text{Si}_2\text{O}_7$,
 $\text{Al}_2\text{Be}_2\text{Si}_2\text{O}_9$ і т. д.; тут
 належить і скло (ваповопо-
 тасове, ваповосодове, олово-
 потасове, вапоглинопотасове
 і т. д.).
Криптон Kr.
Ксенон Ks.

Лантан (*Lanthanum*) La.
Літ (*Lithium*) Li.
 окис літу (літовий) Li_2O .
 воднекисень літу (літовий)
 $\text{Li}(\text{OH})$.
 углян літу (літовий) Li_2CO_3
 фосфоран літу (літовий) Li_3PO_4 .
Магн (*Magnesium*) Mg.
 окис магновий (магну) MgO
 (магнезия).
 воднекисень магновий $\text{Mg}(\text{OH})_2$.
 хльорак магновий MgCl_2 .
 сірчан магновий MgSO_4 .
 фосфоран магновий $\text{Mg}_3(\text{PO}_4)_2$.
 фосфоран амономагновий
 $(\text{NH}_4)\text{MgPO}_4$.
 углян магновий MgCO_3 ; углян
 магновий засадовий
 $(\text{MgCO}_3)_n(\text{Mg}(\text{OH})_2)_m$.
 кремани магнові $(\text{Mg}_2\text{SiO}_4$,
 $\text{Mg}_3\text{Si}_2\text{O}_7$ і т. п.).
 фосфорамагновий Mg_3P_2 .
Манган (*Manganum*) Mn.
 окис манганавий MnO .
 сірчан манганавий MnSO_4 .
 углян манганавий MnCO_3 .
 воднекисень манганавий
 $\text{Mn}(\text{OH})_2$.
 окис мангановий Mn_2O_3 .
 воднекисень мангановий
 $\text{Mn}(\text{OH})_3$.
 надокис мангановий Mn_3O_4 .
 двоокис мангановий (пиролюзит)
 MnO_2
 безводник мангановий MnO_3 .
 безводник надмангановий Mn_2O_7 .
 хльорак манганавий MnCl_2 .
 хльорак мангановий MnCl_4 .
 манганани M_3MnO_3 .
 манганани M_2MnO_4 (пр. манганан
 потасовий K_2MnO_4).

квас надмангановий HMnO_4 ;
 его соли надманганани (пр.
 надманганан потасовий
 KMnO_4).

сірчак манганавий MnS .
 сірчак мангановий MnS_2 .
 соли манганові MnX_4 .
Мідь (*Cuprum*) Cu.
 окис мідавий CuO .
 воднекисень мідавий $\text{Cu}(\text{OH})_2$.
 хльорак мідавий CuCl_2 .
 сірчан мідавий CuSO_4 .
 азотан, креман і т. д. мідавий
 окис мідавий Cu_2O .
 хльорак мідевий Cu_2Cl_2 .
 воднекисень мідевий $\text{Cu}_2(\text{OH})_2$.
Молібден (*Molybdaenum*) Mo.
 хльорак (дву-, три-, чотири-,
 пяти-) молібденовий MoCl_2 ,
 MoCl_3 , MoCl_4 , MoCl_5 .
 безводник молібденовий MoO_3 .
 квас молібденовий H_2MoO_4 ;
 его соли молібденани
 M_2MoO_4 .
Неодим (*Neodymium*) Nd.
Неон Ne.
Нікель (*Nickolum*) Ni.
 окис нікелявий NiO .
 воднекисень нікелявий
 $\text{Ni}(\text{OH})_2$.
 сірчан нікелявий NiSO_4 .
 хльорак нікелявий NiCl_2 .
 окис нікельвий Ni_2O_3 .
Ніоб (*Niobium*) Nb.
Олово (*Plumbum*) Pb.
 хльорак олований PbCl_2 .
 сірчак олований PbSO_4 .
 окис олований (глейта) PbO .
 воднекисень олований
 $\text{Pb}_4\text{O}(\text{OH})_2$.
 сірчак олований PbS .

воднекисень олововий (оловяний) $Pb(OH)_2$.
 хльорак олововий (оловяний) $PbCl_4$.
 углян олововий (оловяний) $PbCO_3$.
 хроман олововий (оловяний) $PbCrO_4$.
 окис олововий (оловяний) PbO_2 .
 оловани M_2PbO_3 (пр. олован потасовий K_2PbO_3).
 чотироокис олововий (мінїя) Pb_3O_4 .
 триокис олововий (оловяний) Pb_2O_3 .
Осм (*Osmium*) Os.
 чотироокис осмовий (осму) OsO_4 .
 османи M_2OsO_4 .
Паляд (*Palladium*) Pd.
 хльорак палядавий $PdCl_2$.
 йодак палядавий PdJ_2 .
 хльорак палядовий $PdCl_4$.
 хльоропалядани M_2PdCl_6
 (пр. хльоропалядан потасовий K_2PdCl_6).
Плятина (*Platinum*) Pt.
 хльорак плятиनावий $PtCl_2$.
 хльорак плятиновий $PtCl_4$.
 kwas хльороплятиновий H_2PtCl_6 ;
 соли хльороплятинани M_2PtCl_6 .
 воднекисень плятиновий $Pt(OH)_4$.
 окис плятиनावий PtO .
 окис плятиновий PtO_2 .
Потас (*Kalium*) K.
 воднекисень потасу (потасовий) ідкий потаж KOH.
 хльорак, бромак, йодак потасу (потасовий) KCl, KBr, KI.
 підхльорин потасу (потасовий) KClO.

хльоран потасовий $KClO_3$.
 надхльоран потасовий $KClO_4$.
 сїрчан потасовий K_2SO_4 .
 азотин потасовий KNO_2 .
 азотан потасовий (салїтра індійска) KNO_3 .
 углян потасовий (потаж) KCO_3 .
 метаарсенин потасовий $KAsO_2$.
Празеодим (*Praseodymium*) Pr.
Рад (*Radium*) Rd.
Род (*Rodium*) Rh.
 окис родавий RhO .
 окис родовий RhO_2 .
Ртуть (*Hydrargyrum*) Hg.
 окис ртутавий Hg_2O .
 хльорак ртутавий (кальомель) Hg_2Cl_2 .
 йодак ртутавий Hg_2J_2 .
 окис ртутовий (ртутий) HgO .
 хльорак ртутовий (ртутий) $HgCl_2$ (сублімат)
 йодак, сїрчак, сїрчан і т. д. ртутовий (ртутий) HgJ_2 , HgS , $HgSO_4$.
Рубід (*Rubidium*) Rb.
Рутен (*Ruthenium*) Ru.
 чотироокис рутеновий RuO_4 .
 рутенани M_2RuO_4 .
Самар (*Samarium*) Sa.
Селен (*Selenium*) Se.
 селєноводень SeH_2 ; его соли селєнаки M_2Se (пр. селєнак потасовий K_2Se).
 безводник селєनावий SeO_2 ; его kwas селєनावий H_2SeO_3 , соли селєнни M_2SeO_3 .
 kwas селєновий H_2SeO_4 ; соли селєнани M_2SeO_4 .
Сїрка (*Sulphur*) S:
 сїрководень H_2S , его соли сїрчакки M_2S .

многосірчак водня H_2S_n .
 хльорак сірки S_2Cl_2 .
 двухльорак сірки SCl_2 .
 чотирохльорак сірки SCl_4 .
 безводник сірковий (сірчаний)
 SO_2 .
 трюокис сірки S_2O_3 .
 квас підсірчаний H_2SO_3 ; яго
 соли підсірчани M_2SO_3 (повні
 і квасні; пр. підсірчани содо-
 вий Na_2SO_3).
 квас сірчаний H_2SO_4 ; яго соли
 сірчани M_2SO_4 (повні і квасні).
 квас сірковий або сірчаний
 H_2SO_4 ; яго соли сірчани
 M_2SO_4 (повні і квасні).
 квас надсірковий або надсірча-
 ний HSO_4 ; яго соли надсір-
 чани MSO_4 .
 квас нітрозильосірковий (сір-
 чаний) SO_5NH .
 квас пиросірковий (сірчаний)
 $H_2S_2O_7$; яго соли пиросірчани
 $M_2S_2O_7$.
 квас тіосірковий (сірчаний)
 $H_2S_2O_3$; яго соли тіосірчани
 $M_2S_2O_3$.
 квас дву-, три-, чотиро-, пя-
 ти-тіосірковий (сірчаний)
 $H_2S_2O_6$, $H_2S_3O_6$, $H_2S_4O_6$,
 $H_2S_5O_6$; їх соли дву-, три-,
 чотиро-,пяти-тіосірчани
 $M_2S_2O_6$, $M_2S_3O_6$, $M_2S_4O_6$,
 $M_2S_5O_6$.
 меркаптани (сіркоалькоголі)
 пр. $C_nH_{2n+1}SH$.
 сіркоальдегиди і сіркетони.
 сульфон пр. $(C_nH_{2n+1})_2SO$.
 воднекисень сулфіновий пр.
 $(C_nH_{2n+1})_2S(OH)$.
 сульфональ $(CH_3)_2C(SO_2C_2H_5)_2$.

сіркокваси товщеві, пр. квас
 сіркооцтовий CH_3COSH .
 квас трисіркоуглевий (угляний)
 H_2CS_3 .
 сіркофенолі пр. C_6H_5SH .
Сканд (*Scandium*) Sc.
Сод (*Natrium*) Na.
 воднекисень соду (содовий,
 ідка сода) NaOH.
 хльорак, бромак, йодак содовий
 $NaCl$, $NaBr$, NaI .
 підхльорин содовий $NaClO$.
 сірчан содовий $NaSO_4$.
 азотан содовий (салітра чілій-
 ска) $NaNO_3$.
 фосфоран одно-, дву-, три-со-
 довий NaH_2PO_4 , Na_2HPO_4 ,
 Na_3PO_4 .
 пироборан содовий (бораке)
 $Na_2B_4O_7$.
 углян содовий (повний, сода)
 Na_2CO_3 .
 углян содовий (квасний)
 $NaHCO_3$.
 кремани содові і т. д.
Срібло (*Argentum*) Ag.
 окис, хльорак, сірчак, сірчан,
 азотан (ляпіс) срібла (срі-
 бловий) Ag_2O , $AgCl$, Ag_2S ,
 Ag_2SO_4 , $AgNO_3$.
Стронт (*Strontium*) Sr.
 окис стронту (стронтовий)
 SrO .
 двоокис стронту (стронтовий)
 SrO_2 .
 воднекисень стронту (стронто-
 вий) $Sr(OH)_2$.
 хльорак стронту (стронтовий)
 $SrCl_2$.
Таль (*Thallium*) Tl.
 хльорак талаяний $TlCl_3$.

окис талавий Tl_2O_3 .
 хлорак талевий $TlCl$.
 окис талевий Tl_2O .
Танталь (*Tantalium*) Ta.
Телюр (*Tellurium*) Te.
 телюроводень TeH_2 ; его соли
 телюраки TeM_2 .
 безводняк телюравий TeO_2 .
 квас телюравий H_2TeO_3 ; его
 соли телюрни M_2TeO_3 .
 безводник телюровий TeO_3 .
 квас телюровий H_2TeO_4 ; его
 соли телюрани M_2TeO_4 .
Терб (*Terbium*) Tb.
Тітан (*Titanium*) Ti.
 чотироххлорак тітановий $TiCl_4$.
 двоокис тітановий TiO_2 .
 квас ортотітановий H_4TiO_4 ; его
 соли тітанани M_2TiO_4 .
Тор (*Thorium*) Th.
Туль (*Thulium*) Tm.
Уголь (*Carbonium*) C.
 ацетилєн C_2H_2 .
 метан (газ болотний) CH_4 .
 окис угля (углевий) CO.
 безводник (двоокис, двоукисняк)
 угля (углевий) CO_2 .
 квас угляний або углевий
 H_2CO_3 ; его соли угляни повні
 M_2CO_3 і квасні $MHCO_3$.
 двусірчак угля (углевий, угля-
 ний) CS_2 .
 киснесірчак угля (углевий,
 угляний) COS.
 сполуки товщеві (ланцові,
 аліфатичні) і ароматичні (ци-
 клічні, перстеневі).
 углеводень (plur. углеводові); пр.
 насичені C_nH_{2n+2} (метан,
 етан і т. д.), ненасичені
 (етени або етилені) C_nH_{2n} ,

ацетилєни (етіни) C_nH_{2n-2} ,
 ароматичні (бензолі C_6H_6 ,
 і т. д.).
 родні: метиль CH_3 , етиль C_2H_5 ,
 пропиль C_3H_7 і т. д.
 алкоголь; одноатомові, двуато-
 мові (гліколи), триатомові
 (гліцерини), чотириатомові
 і т. д., насичені, ненасичені,
 ароматичні, фенолі і т. д.
 етери (прості і мішані); пр.
 етер етильовий (сірчаній)
 $(C_2H_5)_2O$.
 альдегиди (пр. муравельний
 $HCOH$, оцтовий CH_3COH
 і т. д.).
 кетони; пр. ацетон $(CH_3)_2CO$.
 кваси товщеві і ароматичні
 (характеристична група кар-
 боксиль $COOH$), одно-, дву-,
 засадові, насичені, ненаси-
 чені. пр.
 квас муравельний
 $HCOOH$; соли муравляни
 $MCOOH$.
 квас оцтовий CH_3COOH ; соли
 оцтани (повні і квасні) пр.
 $MC_2H_3O_2$.
 квас масляний $C_4H_8O_2$; соли
 масляни.
 * квас олійний $C_{18}H_{34}O_2$; соли
 олійни.
 квас молочний; соли молочани.
 квас щавовий $(COOH)_2$; соли
 щавани.
 квас бурштиновий; соли бур-
 штинани.
 квас яблочний $C_4H_6O_5$; соли
 яблочани.
 квас винний $C_4H_6O_6$; соли ви-
 нани.

квас бензоєсовий C_6H_5COOH ;
соли бензоєсани.

квас саліцильовий; соли салі-
циляни.

квас мочевий $C_5H_4N_4O_3$; соли
мочани.

квас фталевий і т. д. і т. д.

фенольокваси, двуфенольокваси,
алькогольокваси, кваси кето-
нові, сірковкваси, оксисірко-
кваси, кваси сульфонові
(соли сульфонати) і т. д. і т. д.

естри; неорганічні (повні і ква-
сні), пр. хльораки, бромаки,
йодаки, сірчани (метильовий,
етильовий і т. д.), азотани
пр. азотан гліцерини або ні-
трогліцерина $C_3H_5(ONO_2)_3$
і т. д.; органічні (пр. мура-
влян етильовий, оцтан ети-
льовий і т. д.).

хінони (оксихінони, антрахінони
пр. алізарина).

углеводани; ту належать глі-
кози $C_6H_{12}O_6$ (пр. цукор гро-
зновий, галактоза, сорбіноза),
тростинники або сахарози
 $C_{12}H_{22}O_{11}$ (пр. цукор троста-
новий, молочний і мучки
($C_6H_{10}O_5$)_n (мучка, крохмаль,
целюльоза, декстрин)¹⁾.

Уран (*Uranium*) Ur .
окис уранавий UrO_2 .
окис урановий UrO_3 .
ураніль (родень) UrO_2 .
соли уранаві, уранові і уранї-
леві (пр. хльорак уранїлевий
 UrO_2Cl_2).

ураніни, пр. двууранани
 $M_2Ur_2O_7$.

живиця уранова (пехбленда).

Флюор (*Fluorum*) Fl .
флюороводень HFl ; яго соли
флюорака NFl (пр. флюорак
ваповий $CaFl_2$).

Фосфор (*Phosphorus*) P .
триводень фосфоровий (фосфору)
 PH_3 .
фосфон (родень) PH_4 .
фосфазін P_2H_4 .
пятихльорак фосфоровий PCl_5 .
трихльорак фосфоровий PCl_3 .
виснехльорак фосфоровий $POCl_3$.
безводник фосфоровий P_2O_5 .
квас (орто) фосфоровий H_3PO_4 ;
его соли фосфорани M_3PO_4 .
квас пирофосфоровий H_4PO_7 ;
его соли пирофосфорани
(повні і квасні).
квас метафосфоровий HPO_3 ;
его соли метафосфорани
 MPO_3 .
безводник фосфоравий P_4O_6 .
квас фосфоравий H_3PO_3 ; его
соли фосфорини (одномета-
леві MH_2PO_3 і двуметалеві
 M_2HPO_3).

безводник фосфораво фосфоро-
вий P_2O_4 .
квас підфосфоровий $H_4P_2O_6$; его
соли підфосфорани $M_4P_2O_5$
і $M_2H_2P_2O_6$.

Хльор (*Chlorum*) Cl .
хльороводень HCl (з водою квас
сільний); его солв хльораки
 MCl (пр. хльорак глиновий
 $AlCl_3$, баровий $BaCl_2$, магно-

¹⁾ Інші сполуки органічні творити можна аналогічно (після правил термі-
нології неорганічної); всіх неможливо тут вписувати.

вий $MgCl_2$, срібловий $AgCl$
і т. д.).
безводник підхлоравий Cl_2O .
квас підхлоравий $HClO$; его
соли піхлорини $MClO$.
безводник хлораво-хлоровий
 Cl_2O_4 .
квас хлоравий $HClO_2$; соли
хлорини $MClO_2$.
квас хлоровий $HClO_3$; его соли
хлорани $MClO_3$ (пр. хлоран
потасовий $KClO_3$).
квас надхлоровий $HClO_4$; его
соли надхлорани $MClO_4$.
хлороуглеводні пр.
 $C_nH_{2n+1}Cl$.
трихлорометан (хлороформ)
 $CHCl_3$.
хлорає етилену $(CH_2Cl)_2$.
квас хлоромуравельний
 $ClCOOH$.
квас трихлорооцтовий
 CCl_3COOH .
хлорає оцтовий CH_3COCl .
Хром (*Chromium*) Cr .
безводник хромовий CrO_3 .
квас хромовий H_2CrO_4 ; соли
хромани M_2CrO_4 і много-
хромани $M_2CrO_4 \cdot xCrO_3$.
квас двухромовий $H_2Cr_2O_7$; его
соли двухромани $M_2Cr_2O_7$
(пр. двухроман потасовий
 $K_2Cr_2O_7$).
окне хромовий Cr_2O_3 .
хлорає хромовий $CrCl_3$.
сірчан хромовий $Cr_2(SO_4)_3$.

воднекисень хромовий $Cr(OH)_3$
окис хромавий CrO .
воднекисень хромавий $Cr(OH)_2$
хлорає хромавий $CrCl_2$.
Цез (*Caesium*) Cs .
Цер (*Cerium*) Ce .
Цина (*Stannum*) Sn .
окис цинавий SnO .
воднекисень цинавий $Sn(OH)_2$.
соли цинаві, пр. хлорає цина-
вий $SnCl_2$.
окис циновий SnO_2 .
квас циновий H_2SnO_3 ; соли ци-
нани M_2SnO_3 (пр. цинан со-
довий Na_2SnO_3).
соли цинові, пр. хлорає цино-
вий $SnCl_4$, флюорає циновий
 $SnFl_4$.
сірчає цинавий SnS .
сірчає циновий SnS_2 .
Цинк (*Zincum*) Zn .
воднекисень цинковий $Zn(OH)_2$.
хлорає цинковий $ZnCl_2$.
сірчан цинковий $ZnSO_4$.
углян цинковий $ZnCO_3$.
креман цинковий Zn_2SiO_4 .
Циркон (*Zirconium*) Zr .
чотирофлюорає цирконовий
(циркону) $ZrFl_4$.
двоокис цирконовий ZrO_2 .
воднекисень цирконовий
 ZrH_2O_3 .
сірчан цирконовий $Zr(SO_4)_2$.
циркони, пр. цирконан пота-
совий K_2ZrO_3 .
креман цирконовий $ZrSiO_4$.